

Energistrategi for Fredrikstad kommune

Forenklet planprogram

Innhold

1 Premisser for planarbeidet	2
1.1 Bakgrunn for planarbeidet.....	2
1.2 Strategiens mål	2
1.3 Planavgrensning	3
1.4 Nasjonale, regionale og lokale føringer	3
1.5 Sentrale problemstillinger som skal omfattes av planarbeidet.....	4
2 Planprosess	6
2.1 Organisering.....	6
2.2 Framdrift.....	6
3 Medvirkning	6

1 Premisser for planarbeidet

1.1 Bakgrunn for planarbeidet

I *Planstrategi for Fredrikstad kommune 2024-2027* er det vedtatt at kommunen skal utarbeide en energistrategi. I planstrategien heter det at *energistrategien skal bidra til å redusere klimagassutslipp og sikre energi til klimaomstillingen av næringslivet*. For å oppnå dette, trenger vi endringer i energisystemet og energimiksen, og vi trenger overføring av mer elektrisk kraft. Energistrategien skal slå fast hvilken rolle Fredrikstad kommune skal ta for å bidra til å løse utfordringene.

For å nå klimamålene og bevare og bygge opp grønn industri, er det behov for endringer i energisystemet. Et optimalt samspill i framtidens klimaomstilte energisystem vil innebære at vi bruker den høyverdige elektrisiteten til de formålene der kun elektrisitet kan løse oppgavene, eller der den løser oppgavene best og mest effektivt. Dette kan understøttes ved mest mulig utnyttelse av overskuddsenergi til damp og prosesser i industrien, samt til varme og kjøling til bygg distribuert gjennom fjernvarmenettet. En større grad av utnyttelse av omgivelsesenergi med varmepumper vil også spille en rolle. Dessuten vil biogass, pellets, ved og annen bioenergi være sentrale komponenter i en slik helhet. Fleksibel energibruk, lagringsmuligheter og lokal energiproduksjon kombinert med et redusert, og mer fleksibelt, forbruk av strøm vil bidra til å frigjøre energi til den nødvendige elektrifiseringen av flere sektorer. Energieffektiviseringstiltak som har varig virkning i kalde perioder er ekstra viktige.

Fredrikstadsamfunnet vil likevel trenge mer elektrisitet overført via strømmettet, ettersom det i dag ikke er kapasitet til store elektrifiseringsprosjekter. I tillegg kan nye løsninger komme på banen på kort eller lengre sikt, som vil gi viktige bidrag i framtidens omstilte energisystem.

En slik omstilling kommer ikke av seg selv. I Energikommisjonens rapport, *Mer av alt - raskere*, peker man på kommunenes potensielle rolle i å legge til rette for en bedre utnyttelse av energiresurser i et helhetsperspektiv. Dette må skje i sammenheng med utviklingen av nasjonale og internasjonale rammevilkår. Vi kjenner ikke det framtidige omfanget av de ulike løsningene skissert over. Vi har heller ikke det totale bildet av barrierene for aktørene lokalt, utover de åpenbare hindringene knyttet til manglende lønnsomhet og infrastruktur. Selv om vi har pågående prosjekter og prosesser som analyserer og foreslår løsninger for noen av sektorene i Fredrikstad, trengs en strategi for Fredrikstad kommunes rolle i energiomstillingen på samfunnsnivå.

1.2 Strategiens mål

Energistrategien skal bidra til å redusere klimagassutslipp og sikre energi til klimaomstillingen av næringslivet.

Selv om vi kjenner til hva som konseptuelt kan bidra til å løse utfordringene, har vi ikke tilstrekkelig kunnskap om hva som må til for å utløse mangfoldet av nødvendige tiltak. Energistrategien skal bidra til å vise kursen og slå fast hvilke roller Fredrikstad kommune skal ta for å bidra til å løse utfordringene slik at Fredrikstad-samfunnet oppnår tilstrekkelig grønn energi både for å redusere klimagassutslipp og bidra til grønn næringsutvikling.

1.3 Planavgrensning

Målgruppen for strategien vil primært være Fredrikstad kommune. En kommunes handlingsrom er imidlertid begrenset i energisammenheng. Det finnes heller ingen andre samfunnsaktører som kan løse disse store og sammenvevde utfordringene alene. Denne «flokken» må derfor løses sammen. En energistrategi skal bidra til dette gjennom å belyse kommunens handlingsrom, og behovet for samspill med andre aktører for sammen å løse utfordringene. Det er et ønske at energistrategien også vil fungere som en rettesnor for beslutninger som tas av næringsaktørene og andre samfunnsaktører som påvirker energisystemet i Fredrikstad. Disse er derfor også målgrupper for strategien, og vil bli involvert i prosessen.

1.4 Nasjonale, regionale og lokale føringer

Behovet for en aktiv og helhetlig tilnærming til energi er forankret i flere sammenhenger. I statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging står det blant annet at kommunen skal ha:

- Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innen kommunens grenser, herunder tilgang på miljøvennlige energiresurser.
- Ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen for øvrig.
- Tiltak og virkemidler for (...) mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging.

Det ligger som et premiss for *Kommunedelplan for klima 2019–2030*, at grønn energi vil være vesentlig for å kunne drastisk redusere bruk av fossile energibærere, slik at vi kan nå målet om 60 prosent reduksjon innen 2030. I klimaplanen står det også at Fredrikstad kommune vil stimulere boligeiere til å redusere energiforbruket og velge framtidsrettede energiløsninger.

I *Næringsplan for Fredrikstad 2021–2025* er en av målsettingene å være en aktiv pådriver for næringsutvikling, omstilling og grønne arbeidsplasser i Nedre Glomma, Søndre Viken og Osloregionen. Et annet mål i planen er å legge til rette for infrastruktur med god kapasitet. I næringsplanen trekkes det også frem at Fredrikstad er vertskommune for flere bedrifter som bidrar til klimaomstillingen gjennom å tilby smarte, småskala og fornybare energiløsninger.

Norge er forpliktet til å ivareta natur og naturkvaliteter gjennom naturavtalen, og det er satt ambisiøse mål for ivaretagelse, restaurering og vern av natur. I 2024 skal regjeringen legge frem ny naturmelding, som vil stake ut kursen for norsk naturpolitikk frem til 2030. Endret arealbruk er beskrevet som en av de fem største truslene mot naturmangfoldet.

Stortinget vedtok i juni 2023 ny *Jordvernstrategi* (Prop. 121 S), der målet for omdisponering av dyrka mark er innskjerpet fra maksimalt 3000 dekar per år til maksimalt 2000 dekar per år. I jordvernstrategien legges det vekt på kommunens rolle i jordvernarbeidet, og at det er avgjørende at jordvern vektet høyt i lokal arealpolitikk. Jordvernstrategien er fulgt opp gjennom *Statsforvalterens forventningsbrev til kommunene*, hvor det heter at kommunen skal legge gjeldende nasjonale og regionale føringer for jordvern og landbruk til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Det vises også til anbefalingen til kommunene om å vurdere en nullvisjon for omdisponering av dyrka jord.

Det har den siste tiden vært stor oppmerksomhet generelt i samfunnet knyttet til energispørsmål. Dette har resultert i forventninger om at også lokale myndigheter i større grad enn tidligere adresserer energispørsmål. Som et ledd i mobiliseringen av alle

samfunnsaktørene er blant annet *Kraftløftet*, et arbeidsutvalg bestående av Olje- og energidepartementet, NHO og LO, etablert. Dette trepartssamarbeidet samarbeider om tiltak, mobilisering og nye grep som sikrer tilstrekkelig tilgang på fornybar kraft til konkurransedyktige priser for næringsliv og forbrukere i Norge mot 2030.

I slutten av oktober 2023 lanserte *Kraftløftet* den regionale Kraftløfte-utredningen for Østfold. Formålet var å sikre et godt faktagrunnlag og legge til rette for lokal og regional mobilisering og forankring for økt krafttilgang. Denne utredningen er et nyttig bakteppe i utarbeidelsen av en energistrategi for Fredrikstad. Utredningen inneholder også en oversikt over tiltak som kan bidra til å sikre nok krafttilgang i Østfold. Anbefalingene knytter seg til behovet for å styrke energieffektiviseringstiltak, økt utnyttelse av dagens nett og en raskere utbygging av kraftnettet. Dessuten anbefales kommunene å jobbe for økt samarbeid, engasjement og forståelse for energispørsmål blant samfunnsaktørene, samt å koble aktører og tilrettelegge for at egnede arealer kan tas i bruk for utbygging av ny kraftproduksjon. Bevaring av dagens effektive energiutnyttelse av avfallsforbrenning, og generelt mer utnytting av fornybar energi, termisk energi og overskuddsenergi, er også viktig.

Østfold fylkeskommune har også en energistrategi som er en del av deres *Regional plan for klima og energi i Østfold 2019–2030*. Planen inneholder ambisiøse mål om å bli et fossilfritt fylke innen 2050. Planen fokuserer på å redusere klimagassutslipp og legge om til fornybare energikilder. Østfold er allerede et foregangsfylke på dette området, spesielt innen jordbruk og industri, hvor det er et sterkt fokus på sirkulærøkonomi og bioøkonomi.

For å nå disse målene har fylkeskommunen satt delmål for 2020, 2030 og 2040, der blant annet all transport i fylket skal være fossilfri innen 2030. Planen understøttes av et regionalt samarbeid gjennom Klima Østfold-nettverket, som samler kommuner, næringsliv og andre aktører for å fremme bærekraftige tiltak, (Klima og energiplanlegging – Østfold fylkeskommune (OFK)).

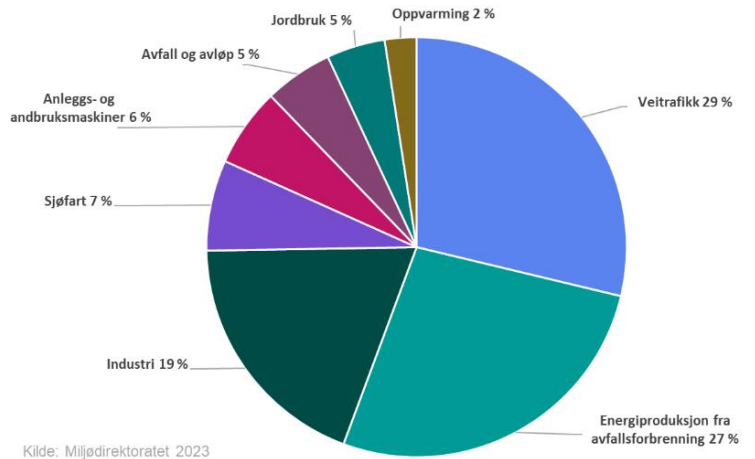
1.5 Sentrale problemstillinger som skal omfattes av planarbeidet

Energirelaterte klimagassutslipp kan kuttes gjennom å gjøre det mulig for samfunnet å gå bort fra fossile energikilder. Dette kan oppnås ved å:

- Tilrettelegge for mer bruk av termisk energi (damp, varmtvann med mer) og større grad av utnyttelse av overskuddsenergi.
- Skape forutsetningene for ytterligere elektrifisering gjennom økt overføringskapasitet i strømnettet.
- Legge til rette for en mer effektiv effekt- og energibruk.
- Produsere mer energi lokalt.

Disse punktene kan i tillegg frigjøre fornybar energi til nye klimatiltak, som for eksempel karbonfangst, transport og bygg- og anleggsvirksomhet.

Kakediagrammet viser andelen klimagassutslipp innenfor Fredrikstad kommune grenser i 2022, fordelt på ulike sektorer. Svært mange er energirelaterte. Utslippene fra sektorene industri, veitrafikk, anleggs- og landbruksmaskiner og sjøfart, til sammen 61 prosent av utslippene, skyldes utelukkende bruk av fossil energi. Energiproduksjon fra avfallsforbrenning utnyttes svært effektivt i industrien og er mer utfordrende å kutte, og ikke nødvendigvis ønskelig å erstatte.

Dersom vi lykkes med å bedre tilgangen på grønn energi, vil vi bidra til næringsutvikling og arbeidsplasser slik at vi:

- Beholder eksisterende arbeidsplasser. Ved mangel på grønn energi, er det en fare for at industri som låses til fossil energi, flagger ut eller legges ned, fordi fossil energi skal bli dyrere gjennom stadig høyere CO₂-avgifter og kvotepriser.
- Muliggjør nyetableringer som har behov for fossilfri energi.
- Får mulighet til å skape flere arbeidsplasser innen bedrifter som bidrar med løsningene.

Fremover vil dessuten etterspørselen etter produkter med lave klimafotavtrykk øke. Bedrifter som ikke kan levere dette, blant annet fordi fossilandelen av energiforbruket er høyt, vil gå tapende ut av en slik konkurransesituasjon. Dette kan gå ut over sysselsetting og dermed lokal verdiskaping og skatteinntekter.

Energistrategien bør også vurdere tilnærmingen til hvilke næringer og type bedrifter vi aktivt jobber for å rekruttere til kommunen. I tillegg til virksomhetens verdiskapingspotensial, bør også energibehov og elektrisk effektbehov vurderes opp mot antall arbeidsplasser som skapes. Dette for å unngå å generere et utfordrende høyt kraft -og energibehov uten at Fredrikstadsamfunnet får store verdier igjen.

Produksjon av mer fornybar energi er arealkrevende. Derfor skal det i utarbeidelsen av energistrategien gjøres avveininger knyttet opp mot tap av natur. Energistrategien skal legge føringer for hvilke typer arealer som kan benyttes til energiproduksjon, og hvilke typer arealer som ikke skal benyttes. Det skal være et mål at ny energiproduksjon begrenser tap av natur og nedbygging av matjord.

2 Planprosess

2.1 Organisering

Det settes ned et utvalg, Energiutvalget, bestående av følgende fem medlemmer:

1. Henriette Støa Gaustad - leder (H)
2. Roger Søråsdekkan (INP)
3. Kent Aslak Falleth (FrP)
4. Siri Martinsen (Ap)
5. Hannah Berg (R)

Utvalget skal foreslå en energistrategi for Fredrikstad kommune i tråd med dette planprogrammet, koordinere eksisterende planer samt legge frem eventuelle forslag til strakstiltak. Utvalget gis i oppdrag å forberede en politisk sak til bystyret.

Kommunedirektøren har ansvaret for gjennomføringen av planprosessen. Det vil bli benyttet tverrfaglige arbeidsgrupper i kommunen, samt utstrakt kontakt og dialog med sentrale offentlige aktører.

Strategidokumentet leggs ut på høring av formannskapet, før den etter høring sluttbehandles av bystyret.

2.2 Framdrift

- Høst 2024 – Oppstart av planprosess og kunnskapsinnhenting. Kommunen har allerede tilgang på mye etablert kunnskap, rapporter og utredninger, som eventuelt må vurderes supplert.
- Vår 2025 – Utarbeidelse av strategidokumentet
- Sommer 2025 – Høring av utkast
- Høst 2025 – Politisk behandling

3 Medvirkning

Gjennom prosessen skal det være dialog med eksterne aktører. Aktørlisten nedenfor er ikke uttømmende, men trekker frem sentrale aktører i prosessen:

- Bedrifter som bruker mye energi og/eller har store klimagassutslipp
- Aktører som produserer energi/ tilbyr energiløsninger
- Nett- og fjernvarmeselskap
- Representanter fra sivilsamfunnet, landbruket, natur og miljøorganisasjoner
- Østfold fylkeskommune
- Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Energistrategi for Fredrikstad kommune -
Forenklet planprogram

Utgitt av Fredrikstad kommune
Foto: Pexels

